

TiFB Symposium

Familiebedrijven 'Toekomstig fiscaal en sociaaleconomisch beleid'

Voorzitter prof. dr. Stan Stevens

Tilburg Instituut van Familiebedrijven - 27 oktober 2023

Schuivende Panelen

TiFB-symposium: 'Familiebedrijven:

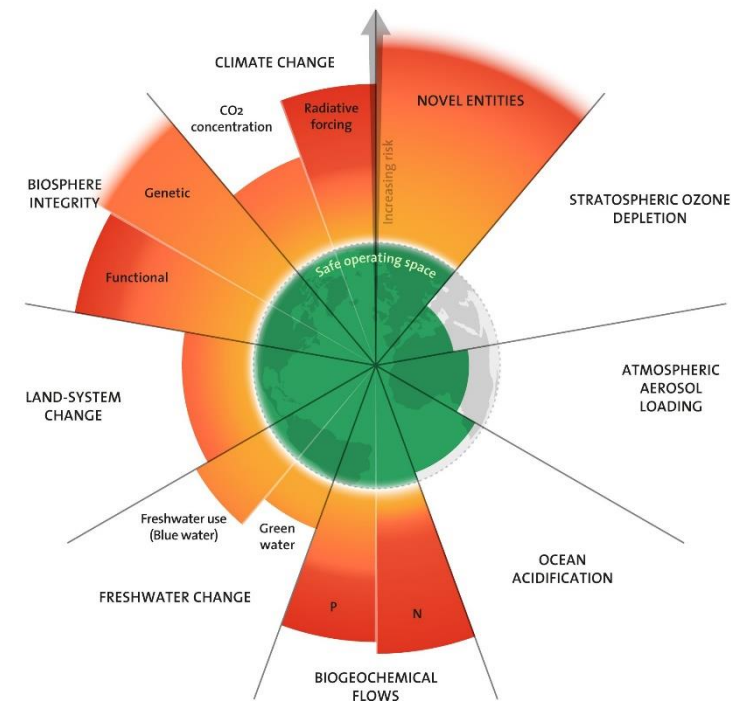
Toekomstig fiscaal en sociaaleconomisch beleid'

Herman Vollebergh

Uitdagingen: globalisering, onbetaalde rekeningen en transitie

- Globalisering
- Onbetaalde rekeningen
- Transitie
- Internationale machtsbalans

Markt, handel en uitdagingen voor Nederlandse bedrijven

- Nederlandse economie, grondstoffen en milieu in de wereld
 - Specialisatie in sectoren met weinig toegevoegde waarde maar grote milieudruk
 - Intensieve landbouw: veel import & export met grote lokale milieudruk
 - Zware industrie: veel productie basismaterialen op basis van fossiele energiedragers
 - Transportdiensten: 'Nederland distributieland' met veel ruimtevraag
- Weliswaar relatief goede prestaties hier, maar juist heel slecht elders:

Netherlands

OECD member

[BACK](#)

[OVERVIEW](#)

[INDICATORS](#)

[FACT SHEET](#)

[POLICY EFFORTS](#)

SDG Index Rank

20/166

SDG Index Score

Spillover Score

161/166

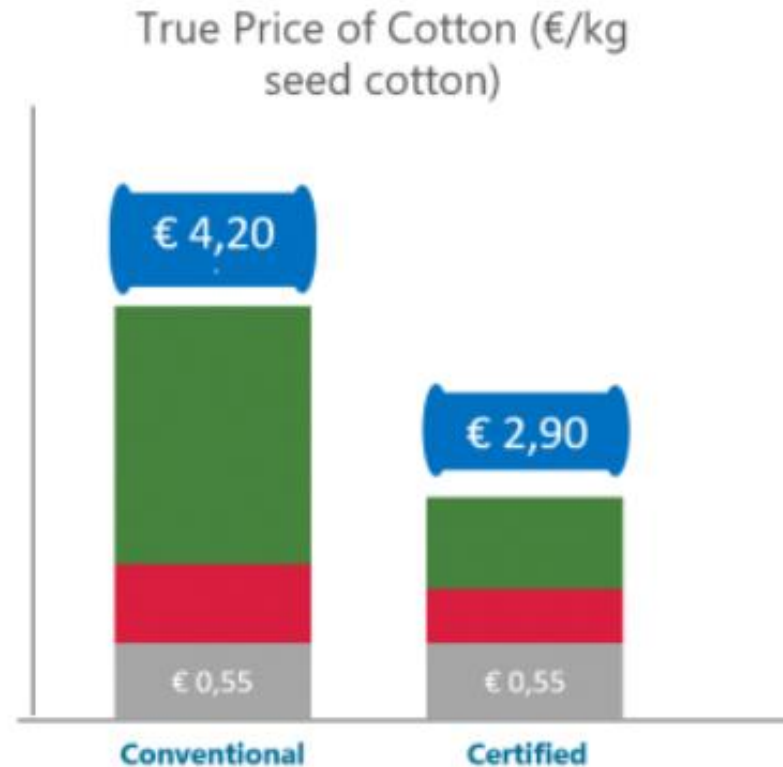
Markt, handel en uitdagingen voor Nederlandse bedrijven

- Luchtkwaliteit: 37% reductie gezondheidseffecten emissies in 2030 (SLA)
- Stikstof/ammoniak: in 2030 74% van het stikstofgevoelig Natura 2000-areaal onder de KDW
- Water: 'goede toestand' in 2027 (chemisch + ecologisch) (KRW)
- Nitraat: einde derogatie in zicht
- Klimaat: flinke emissiereducties in 2030; klimaatneutraal in 2050 of zelfs eerder
- Gewasbescherming: in 2023 95% reductie overschrijding kwaliteitsnormen water (GGDO); in 2030 50% reductie gebruik en risico's van pesticiden (FtF)
- Biodiversiteit: 30% van het land wettelijk beschermd in 2030 (EU)
- Ruimtegebruik

Wel differentiaties naar (sub)sector en naar regio

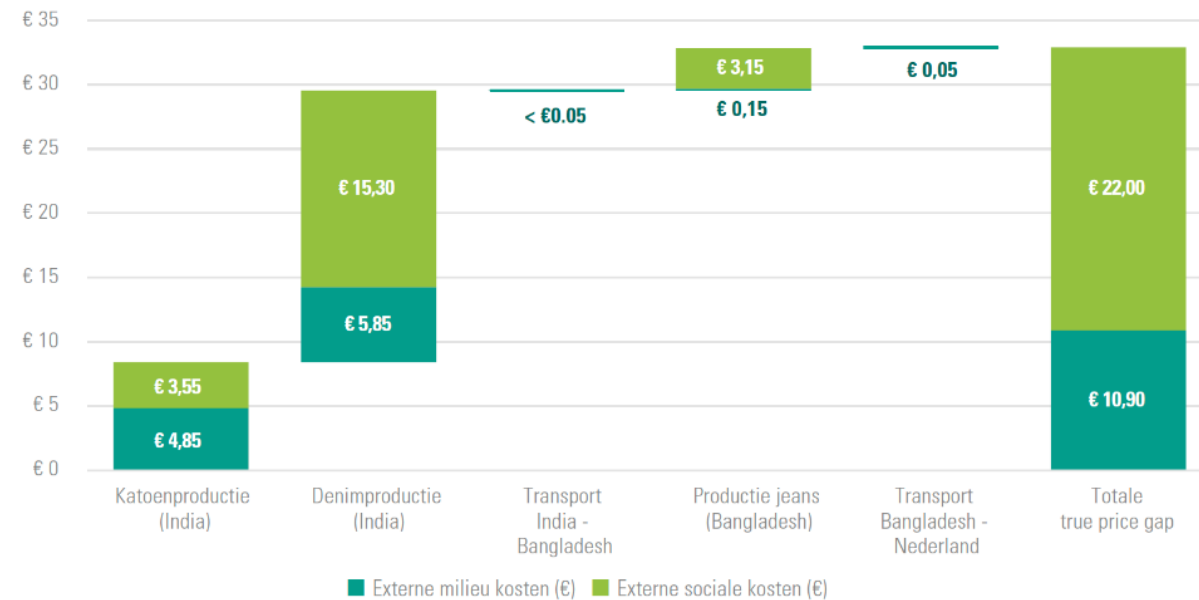
Markt, handel en uitdagingen voor Nederlandse bedrijven

- Eerlijke handel?

<https://trueprice.org/cotton-idh-india/>

De true price gap van een jeans met katoen-, denim- en jeans productie

De figuur geeft de true price gap per individuele stap in de productieketen weer. Samengevoegd leidt dit tot de totale true price gap voor een spijkerbroek. Alle waarden in euro.

<https://www.textilia.nl/onderzoek-wijst-uit-spijkerbroek-bijna-33-euro-te-goedkoop/>

Uitdagingen in context

- Duurzaamheids- of transitiebeleid niet beperkt tot de EU maar ook steeds meer weerklank internationaal, ook in opkomende markten
 - Europese Unie (Green Deal & fit for 55), maar ook VS (IRA) en China!
- Traditionele handelsbeleid onder toenemende druk
 - wto, cbam, etc
- Innovatie en groei in opkomende regio's
 - Met steeds meer aandacht voor eigenbelang (India, Indonesië, Brazilië, etc)
- Extra uitdagingen EU:
 - Energie!
 - Grondstofschaarste
 - Vergrijzende bevolking

Extra uitdagingen Nederland

- **Nederlandse economie onder druk**
 - EZK: “Onze economie vertoont relatief weinig dynamiek. Beperkte veranderkracht vergroot de kwetsbaarheid”
 - En: “De afgelopen jaren waren beleid en grote regelingen vooral gericht op kennisontwikkeling en verduurzaming, dat is nu zijn vruchtenaan het afwerpen. Tegelijk was er te weinig aandacht hoe deze middelen ook ingezet kunnen worden voor valorisatie van kennis, en voor nieuwe waardeketens en bedrijven.”
- **Studiegroep Begrotingsruimte:**
 - Einde aan tijdperk dat alles kon
 - Transitiefondsen in discussie, minder subsidies, meer normeren en beprijzen
- **Doorvertaling European Green Deal en Fit for 55**
 - Veel eisen die Nederland extra hard raken
 - Extra eisen aan waardeketens (ESG, EU scope 3 reporting, due diligence CSR)

Extra uitdagingen voor Nederland

- Meer beperkende prikkels in vergunningverlening lijkt onvermijdelijk
 - Meer verboden, eisen, normen en zelfs verplichtingen!
- Handhaving terug op de agenda
 - Nogal verwaarloosd wat mede gebrekkige anticipatievermogen beleid verklaart
- Fondsen (Groeifonds, Klimaatfonds) op weg naar de uitgang
 - Terug naar de vervuiler betaalt (afschaffen fossiele subsidies goed voor mkb)
- Veel fiscale regelingen onder druk wegens gebrekkige effectiviteit
 - Voorbeeld: landbouwwijstelling
- Stimulerende prikkels (subsidies, premies...) blijven alleen voor transitie
- Waar blijft integrale aanpak?
 - Hoog tijd voor meer integrale sectorale transitieplannen

Uitdagingen en kansen

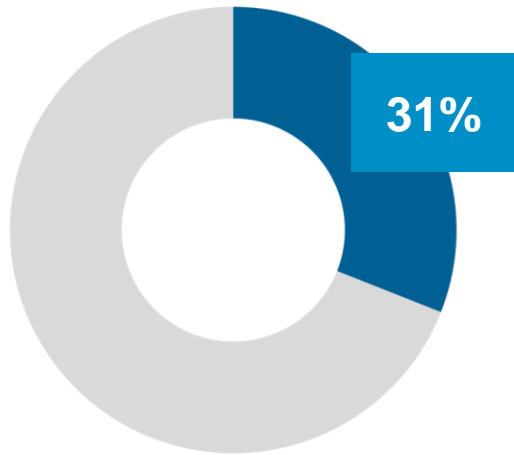
- Traditionel`e handel steeds meer onder druk in huidige tijdsgewricht
- Nederland zit vast in idee dat alleen handel en globalisering ons rijk hebben gemaakt (vooral via specialisatie en schaalvergroting)
- Maar er zijn juist steeds meer problemen gerezen (klimaat, biodiversiteit, vervuiling, en nu ook verschuivende machtsbalans)
- En daarbovenop een minder royaal begrotingsbeleid nieuwe kabinet, maar ook meer aandacht voor MKB bedrijven
- Grote uitdagingen voor Nederlandse bedrijven maar duurzaamheids- of transitiebeleid biedt volop kansen
- Met name voor (kleinere) familiebedrijven want minder gericht op maximeren aandeelhouderswaarde

Het Familiebedrijf in Nederland

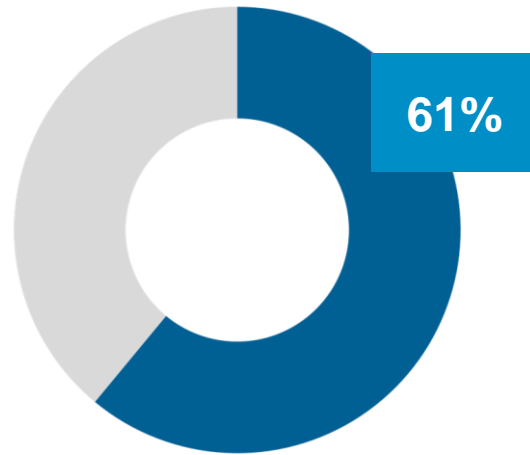
Philip Vossenberg Family Business Lead en Tax Partner – PwC Nederland

TiFB-symposium *Familiebedrijven: Toekomstig fiscaal en sociaaleconomisch beleid* - 27 oktober 2023

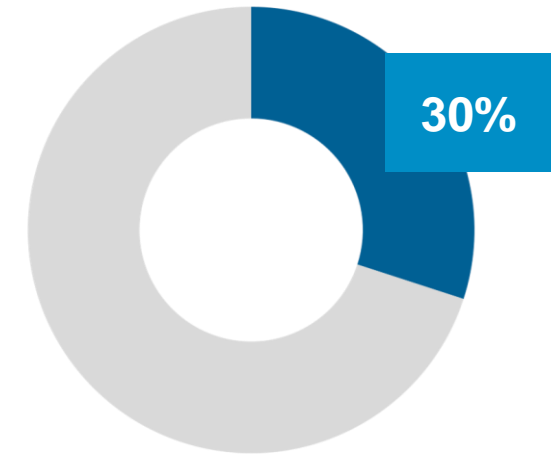
Cijfermatig belang familiebedrijf in Nederland

Meer dan **31%** van de werkgelegenheid komt van de familiebedrijven

61% van de bedrijven in NL is een familiebedrijf

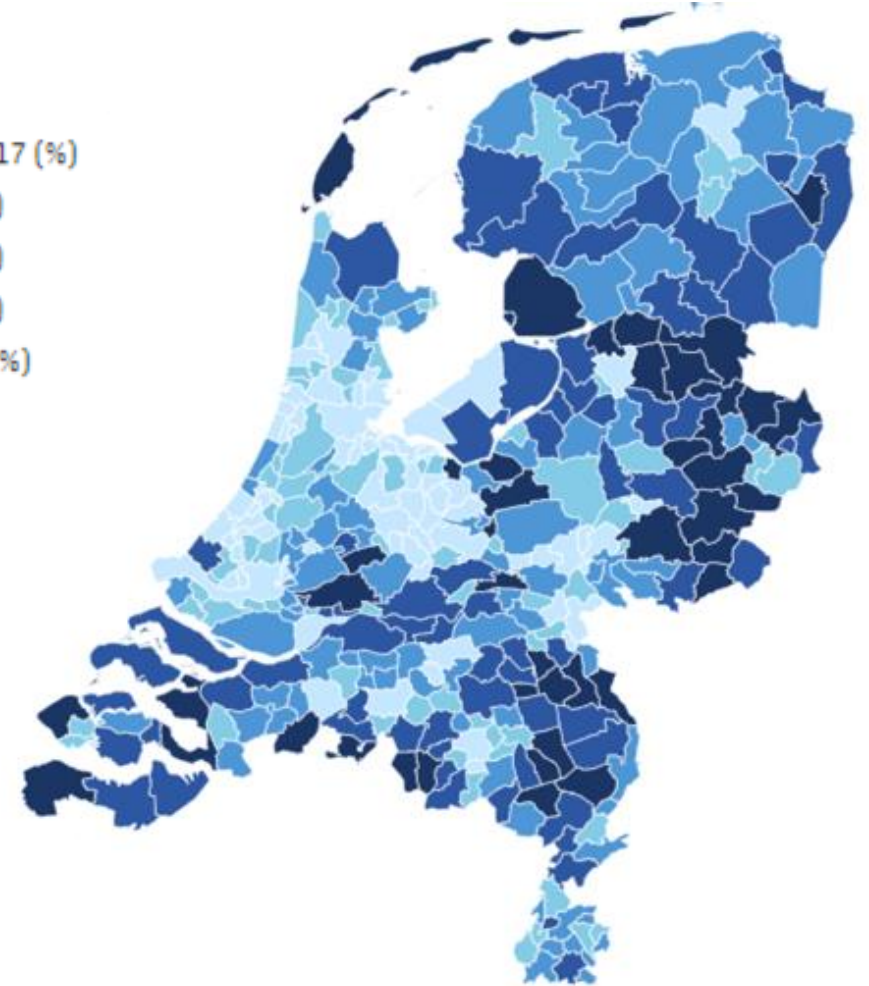
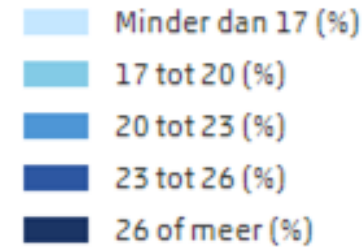
Dragen meer dan **30%** bij aan BBP in Nederland

Cijfermatig belang familiebedrijf in Nederland

Geografische spreiding

Familiebedrijven zijn sterk regionaal en lokaal geworteld

Veel onderzoek naar familiebedrijven in Nederland

KRAPTE OP ARBEIDSMARKT EN SCHAARSTE VAN MATERIALEN
ZETTEN FAMILIEBEDRIJVEN AAN TOT MEER INNOVATIE

NYENRODE
BUSINESS UNIVERSITEIT

RSM

Onderzoek:
Het familiebedrijf kraakt en zucht

Door: prof. dr. Roberto Filoren en prof. dr. Maria Breen-Braun (Nyenrode Business Universiteit)
mr. Laura Bles-Temme en drs. Wilfred Castricum (RSM)
mr. drs. Mark Buitenhuis en drs. Yanka Dilewig RB (Van Lanschot)

NYENRODE
BUSINESS UNIVERSITEIT

RSM

Van Lanschot

ONGEKEND VERMOGEN

Onderzoek naar
informele management-praktijken
voet familiebedrijven

RSM **Van Lanschot** **BDO** **Rubank**

Van Lanschot

Onderzoek Familiebedrijven:
jongere generaties hebben voortrekkersrol in duurzaamheidstransitie

prof. dr. Roberto Filoren (Nyenrode Business Universiteit)
mr. drs. Mark Buitenhuis (Van Lanschot Kempen)
drs. Yanka Dilewig RB (Van Lanschot Kempen)

NYENRODE
BUSINESS UNIVERSITEIT

Het familiebedrijf: veelsijdig belang voor de Nederlandse samenleving

Maart 2020

pwc

Centraal Bureau voor de Statistiek

Waar ben je naar op zoek?

Cijfers Arbeid en inkomen Economie Maatschappij Regio Over ons

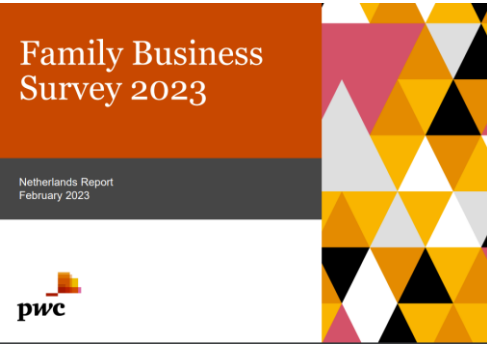
Home

Deel deze pagina

Familiebedrijven in Nederland 2020-2021

31-10-2022 09:00

In deze publicatie worden de resultaten van onderzoek naar familiebedrijven belicht. In de resultaten komen naast het aantal bedrijven, ook cijfers aan bod over het aantal werknemersbanen, werknemers en kenmerken daarvan, de omzet en toegevoegde waarde. Cijfers worden onder andere uitgesplitst naar bedrijfsgrootte en provincie. Bekostigd door: ministerie van Economische Zaken en Klimaat.

Family Business Survey 2023

Netherlands Report
February 2023

pwc

RNI-ONDERZOEK: VERWACHTINGEN 2023 VAN HET FAMILIEBEDRIJF

Door: prof. dr. Roberto Filoren (Nyenrode Business Universiteit) en mr. Laura Bles-Temme en drs. Wilfred Castricum (RSM).

RSM **NYENRODE**
BUSINESS UNIVERSITEIT

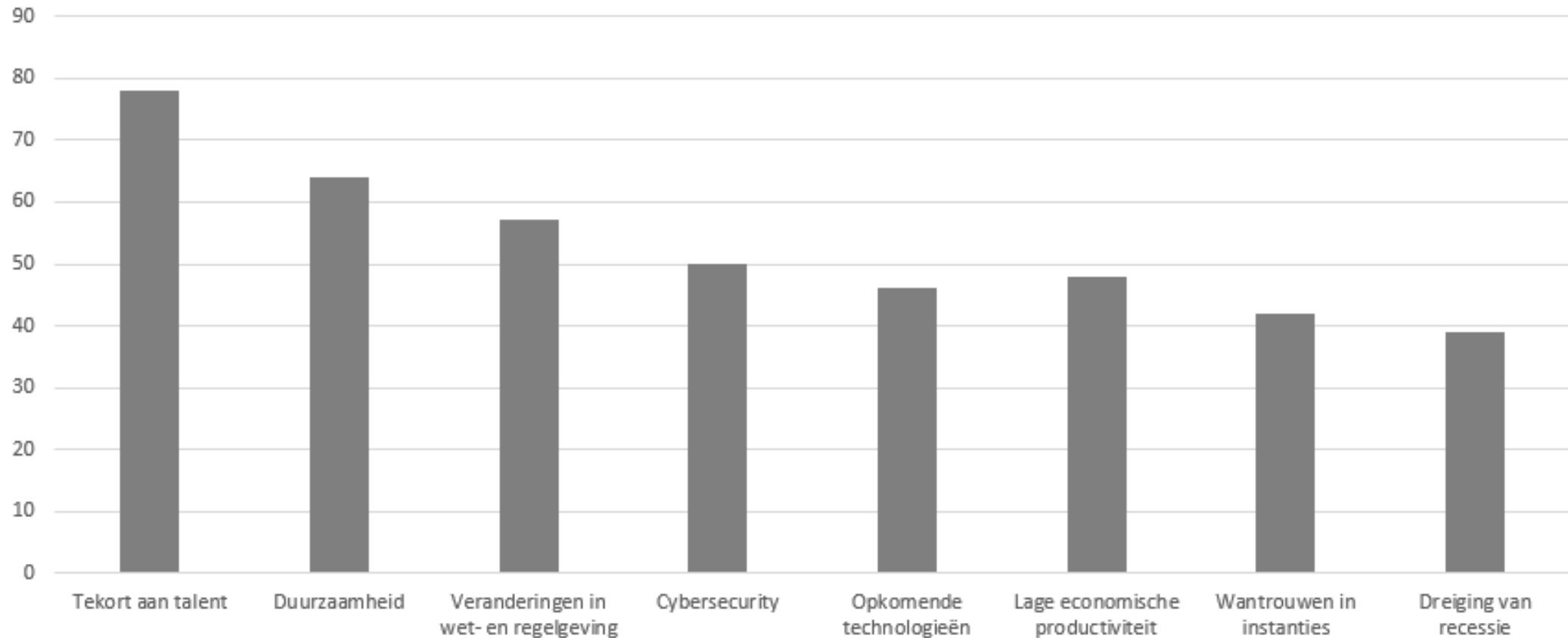

CEO's beseffen noodzaak tot transformatie

Nederlandse uitkomsten van PwC's 26e CEO Survey

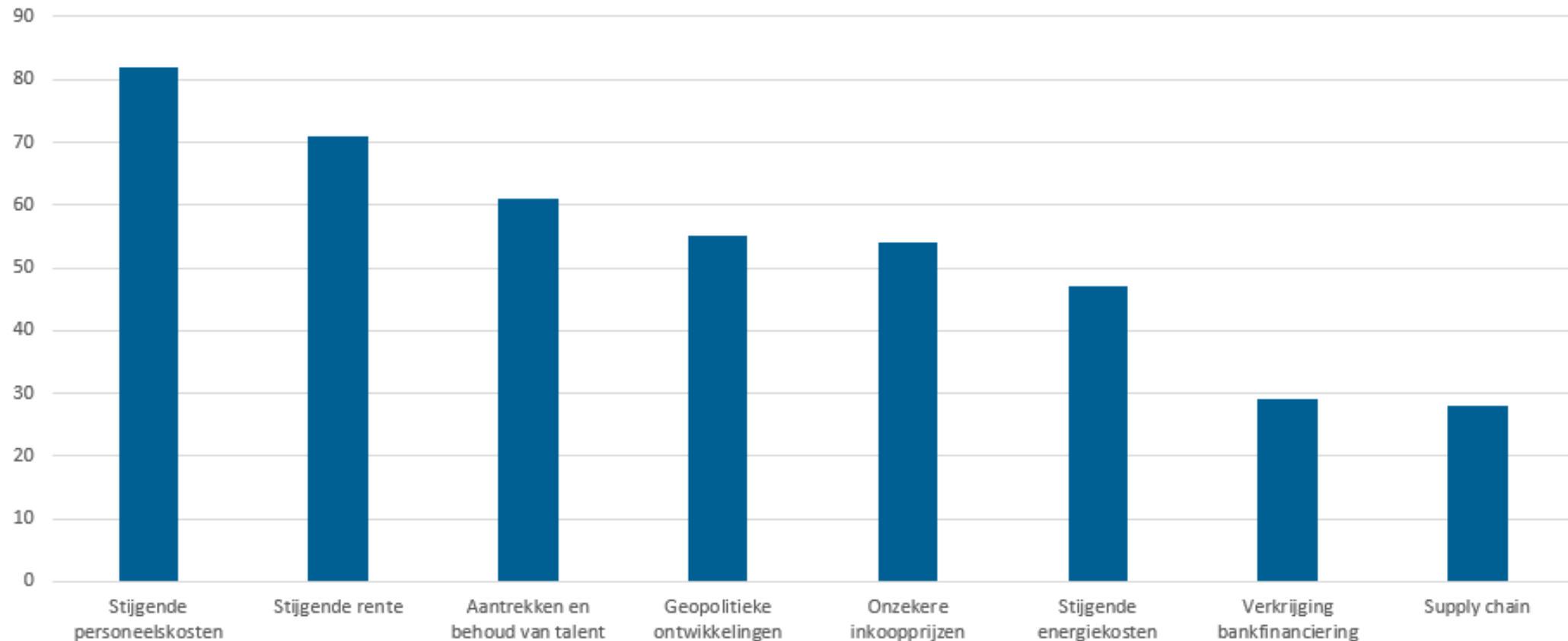
Uitdagingen familiebedrijven in Nederland

Trends met impact op familiebedrijven in Nederland

Uitdagingen familiebedrijven in Nederland

Zorgen familiebedrijven in Nederland

- Daarnaast ook toenemend debiteurenrisico en terugbetaling belastingschuld Corona.
- Politieke klimaat in Nederland?

Het familiebedrijf in Nederland

Laten we eens het familiebedrijf nader bekijken aan de hand van de volgende onderwerpen:

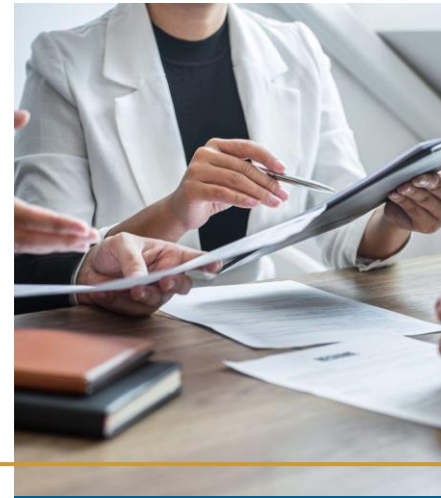
Werkgelegenheid

Groei

Weerbaarheid

Innovatie

Duurzaamheid

Het familiebedrijf in Nederland – werkgelegenheid

Belangrijke werkgever, goed voor 2,2 miljoen banen

Banengroei bij familiebedrijven sterker dan bij niet-familiebedrijven.

Corona
(december 2019 – december 2020)

- Familiebedrijven: **+ 1,7%**
- Niet-familiebedrijven: **- 3,4%**

Het familiebedrijf in Nederland – werkgelegenheid

Familiebedrijven doen het wel slechter op gebied van diversiteit ten opzichte van niet-familiebedrijven

Meeste familiebedrijven zijn ook erkend leerbedrijf voor studenten van LBO, MBO en HBO.

Arbeidskrapte (met name MBO) brengt continuïteit van productie/ dienstverlening in gevaar

Sterke focus op aantrekken en **behoud** van medewerkers

Het familiebedrijf in Nederland – groei

Groei omzet per bedrijfstak 2019-2020

Bedrijfstak	Familie- bedrijven	Niet-familie- bedrijven
Business economy, B-N, excl. K, incl. 95	6,6%	-9,9%
C Industrie	7,8%	-10,9%
F Bouwnijverheid	9,3%	-1,4%
G Handel	9,9%	-9,4%
I Horeca	-27,1%	-40,0%
J Informatie en communicatie	15,0%	-5,9%
M Specialistische zakelijke diensten	-2,6%	5,5%
N Verhuur en overige zakelijke diensten	-5,7%	-21,5%

Het familiebedrijf in Nederland – groei

Sterke financiële performance van het familiebedrijf in Nederland in 2022

Over de komende twee jaar wordt groei verwacht door

- **81%** van de Nederlandse familiebedrijven, en
- **77%** van de familiebedrijven wereldwijd

Het familiebedrijf in Nederland – weerbaarheid

Covid 19-pandemie

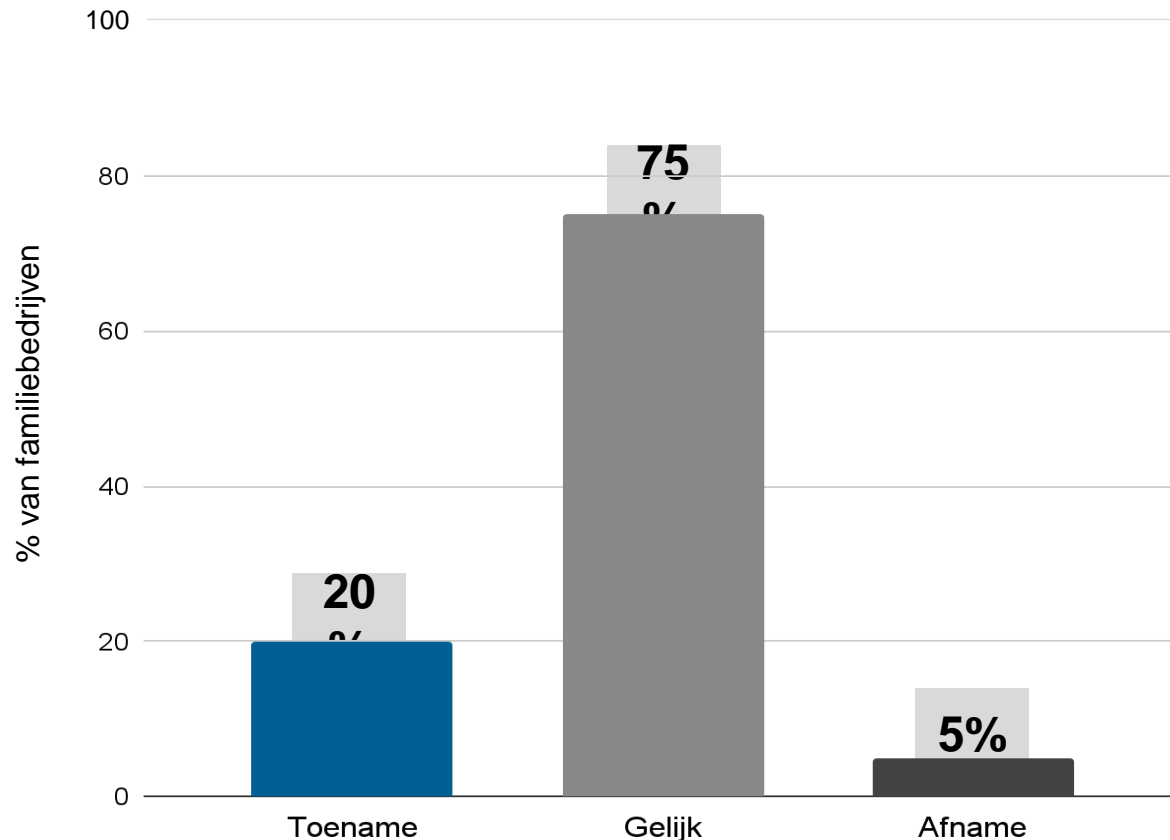
- Familiebedrijven meer omzetgroei dan niet-familiebedrijven
- Meer banenbehoud dan bij niet-familiebedrijven.

Mogelijke verklaringen:

- Stevig weerstandsvermogen (lagere schulden en meer buffers)
- Lange termijnvisie
- Stabiliteit en continuïteit
- Flexibiliteit en innovatie
- Lokaal en gemeenschapsgericht
- Snelle besluitvorming
- Persoonlijke inzet en toewijding
- Relatiegebaseerde supply chain

Het familiebedrijf in Nederland – innovatie

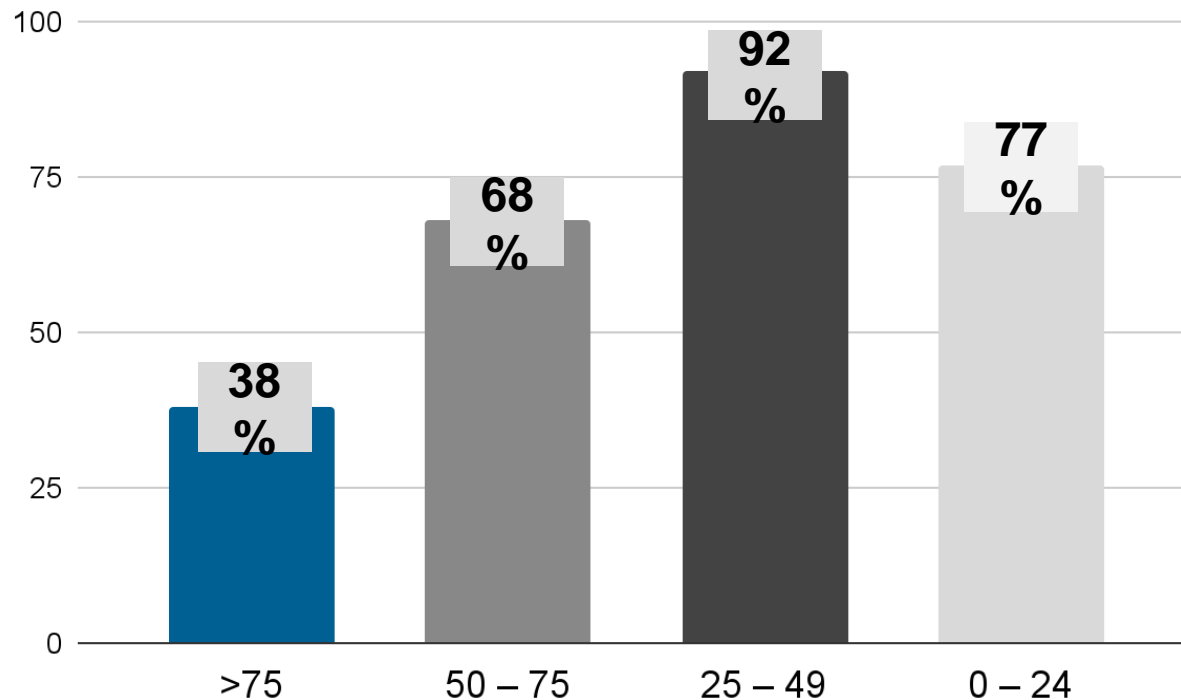
Investerings in innovatie 2023 (tov 2022)

- Met name proces- en productinnovatie
- Veel business gedreven, ‘on the job’ innovatie
- Focus op meer innovatie door:
 - krapte op arbeidsmarkt
 - schaarste van materialen
 - jongere generatie van werknemers

Het familiebedrijf in Nederland – duurzaamheid

% dat redelijk veel tot zeer veel belang hecht aan duurzaamheid van het familiebedrijf:

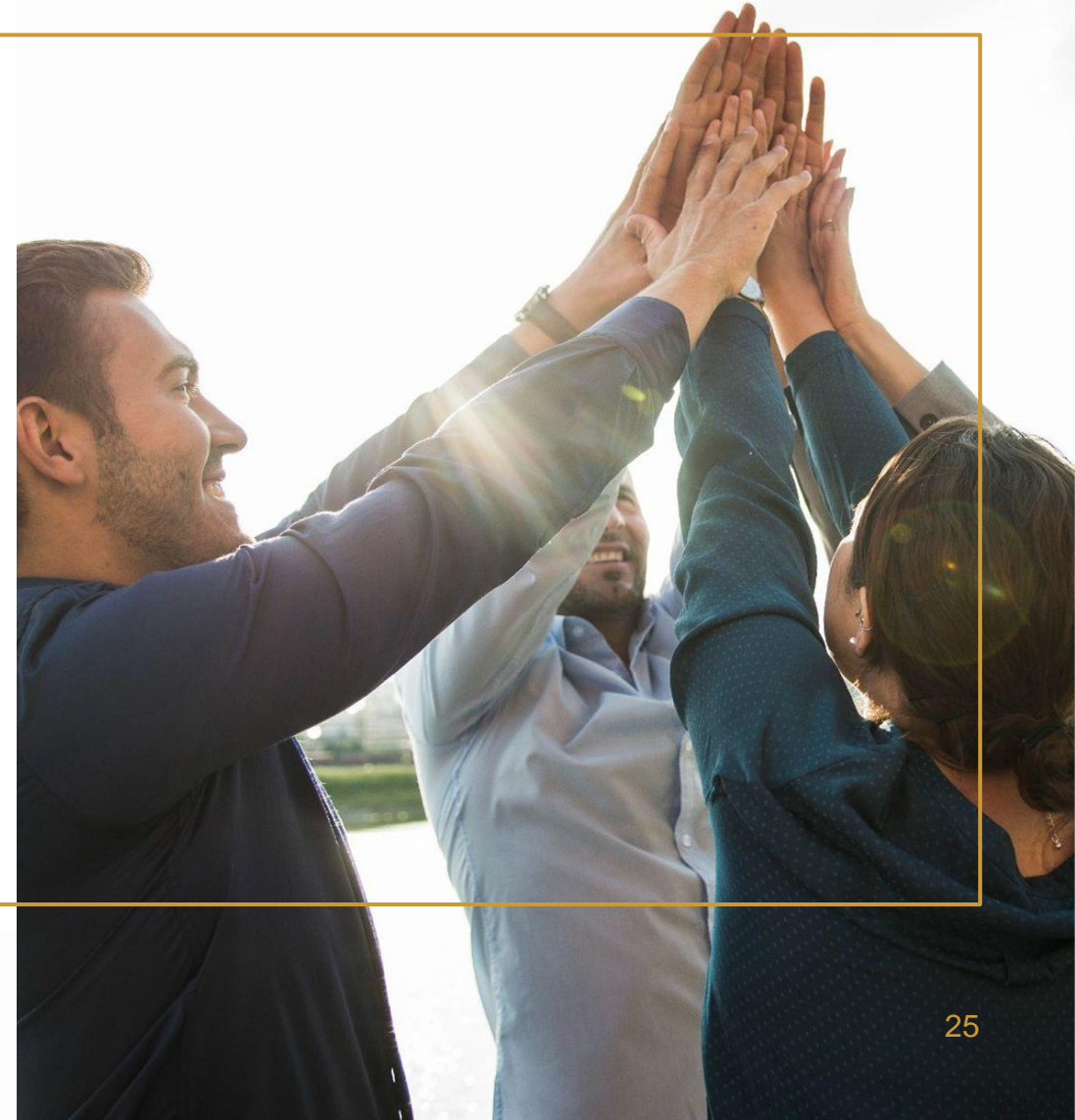

- Duurzaamheid is van wezenlijk belang voor de continuïteit van het familiebedrijf (**70%**) en is (zeer) veel van belang voor de lange termijn strategie van het bedrijf (**76%**).
- Jongere generaties hebben voortrekkersrol in duurzaamheidstransitie

Het familiebedrijf in Nederland – duurzaamheid

- Van de top-100 familiebedrijven, houdt **86%** zich in 2022 bezig met duurzame activiteiten (**26%** meer dan in 2016)
- Een kwart van de Nederlandse familiebedrijven heeft een duurzaamheidsbeleid (internationaal maar **15%**).
- Duurzaamheidsinitiatieven nog veelal business gedreven, waaronder ook het aantrekken van medewerkers.
- Slechts **55%** van de familiebedrijven geven aan goed te zijn voorbereid op de ontwikkelingen op duurzaamheidsgebied zoals wetgeving, innovaties en concurrentie.

Het familiebedrijf in Nederland – Conclusie

Relevantie

- Werkgelegenheid ('banenmotor')
- Innovatiekracht
- Duurzaamheid
- Stabiliteit en continuïteit

Onderscheidend

- Lange termijnvisie
- Persoonlijke betrokkenheid
- Waardengedreven
- Grote wendbaarheid, snelheid (informele) besluitvorming
- Stevig weerstandsvermogen / crisisbestendig
- Regionale/lokale verankering en betrokkenheid

Aandachtspunten

- Arbeidsmarktkrapte
- Digitalisering
- Diversiviteit
- Duurzaamheidsbeleid en –rapportage

De BOR en DSR: te ruime en knellende faciliteiten (en hoe verder?)

mr. Almer de Beer

TiFB-symposium *Familiebedrijven: Toekomstig fiscaal en sociaaleconomisch beleid* - 27 oktober 2023

Onderwerpen

1. Doelstelling BOR en DSR
2. Oneigenlijk gebruik
3. Belemmering ondernemersvrijheid
4. Alternatief

Grondslagen

1. Continuïteit
2. Reële bedrijfsopvolging

'Evaluatie fiscale regelingen gericht op bedrijfsoverdracht' (CPB)

CPB

- Meestal geen faciliteit nodig.
- (Ruime) betalingsfaciliteit volstaat.

Kabinet

'Het kabinet staat nog steeds achter de doelstelling van de fiscale bedrijfsopvolgingsregelingen, maar acht wel van groot belang dat knelpunten in de BOR worden geadresseerd, en dat oneigenlijke situaties dan wel oneigenlijk gebruik van de BOR worden beperkt.'

'Het kabinet vindt de BOR en de DSR ab belangrijke fiscale faciliteiten voor de bedrijfsopvolging die gekoesterd moeten worden. Deze faciliteiten worden vaak gebruikt door verkrijgers van (aandelen in) familiebedrijven. Familiebedrijven hebben toegevoegde economische waarde waarmee een algemeen belang in het geding is.'

Oneigenlijk gebruik

Vooraf in de aandeelhouderssfeer wordt de BOR benut in gevallen die met reële bedrijfsopvolging niets van doen hebben.

Voorbeelden

1. Schenken aandelen aan zeer jonge kinderen
2. Rollatorinvestering
3. Dubbel-BOR

Hoe komt dat?

Oneigenlijk gebruik: oorzaken

Aandeelhouder-ondernemer: wezenskenmerken

1. Betrokkenheid bedrijfsuitoefening.
2. Minimaal 5% gewone aandelen.
3. Volledig belang gewone aandelen.
4. Overdrager heeft onderneming enige tijd gedreven en overnemer zet de onderneming voort.

Zien we deze voorwaarden terug in de BOR?

Oneigenlijk gebruik: oorzaken

1. Reëel ondernemerschap onjuist vormgegeven

- Geen betrokkenheidsvereiste

2. Ondernemerschap ver buiten voegen opgerekt

- Belangen < 5% volstaan
- Afgeleide belangen bij aandelen volstaan

3. Hinken op twee gedachten

- Geen ab-eis verkrijger

Oneigenlijk gebruik: conclusie

Wetgever heeft met de 'reële ondernemer' degene voor ogen gehad had die een wezenlijke betrokkenheid heeft bij de bedrijfsuitoefening. Desondanks volstaat een gering 'papieren ondernemerschap'. Daarmee heeft de wetgever de deur voor oneigenlijk BOR-gebruik wagenwijd opengezet.

Oplossingen?

1. Verhogen percentage aandelenbelang van 5% naar 25%?

2. Invoering betrokkenheidseis?

- Aard en omvang betrokkenheid?
- Uitvoerbaarheid?

3. Introductie subjectieve anti-misbruiktoets?

- Uitvoerbaarheid?
- Preventieve werking
- Voor bezwaar vatbare beschikking.

4. Wet aanpassing fiscale bedrijfsopvolgingsfaciliteiten:

1. Minimumleeftijd 21 jaar bij schenking (*‘bij schenking van aandelen aan (zeer) jonge personen is de kans klein dat sprake is van een reële bedrijfsopvolging.’*)
2. Geen 21-jaarsgrens bij overlijden (*‘omdat de opvolging hier reëel kan zijn’*)
3. Bestrijding ‘rollatorinvestering’ en ‘dubbel BOR’ met objectieve criteria.

Kabinet wil oneigenlijk gebruik oplossen met ‘ficties van reële bedrijfsopvolging’ (‘reële kans op reële bedrijfsopvolging’). Hierdoor kunnen gevallen van reële bedrijfsopvolging niet en gevallen waarin geen sprake is van een reële bedrijfsopvolging wel faciliëren. Dit gaat lijnrecht in tegen de doelstelling van het faciliëren van reële bedrijfsopvolging.

Casus 1

Dochter is 20 jaar en heeft haar MBO-opleiding elektrotechniek afgerond. Zij is al een aantal jaar in de praktijk werkzaam als technisch monteur voor het bedrijf van haar ouders. De ouders schenken 25% van de onderneming aan de dochter.

Casus 2

Dochter is 23 jaar en studeert kunstgeschiedenis. Zij zal haar ouders niet opvolgen in het bedrijf. Het bedrijf wordt te zijner tijd verkocht aan een derde. Desondanks schenken de ouders mede op advies van hun belastingadviseur de (certificaten) van de aandelen in het bedrijf aan de dochter.

Belemmering ondernemersvrijheid

De BOR moet voorkomen dat de belastingheffing de continuïteit van de onderneming in gevaar brengt. De BOR moet de ondernemer dan ook zo min mogelijk belemmeren in zijn ondernemersvrijheid. De BOR kan deze toets niet doorstaan.

Casus

Verkrijger heeft met toepassing van de BOR alle aandelen in een werkmaatschappij verkregen (€ 4 mio). Om een sterkere positie op de markt te verkrijgen, wil verkrijger met de concurrent gaan fuseren. In dat kader wordt ervoor gekozen om beide ondernemingen in te brengen in een gezamenlijke Werk-BV. Verkrijger verwerft 50% van de aandelen in de Werk-BV.

BOR uitsluitend funderen op continuïteitsbeginsel?

- Wat is een reële bedrijfsopvolging?
- Betere aansluiting bij familiebedrijven.
- Meer ondernemingsvermogen faciliteert (prefs, overnamevordering tbs-vermogensbestanddelen verbonden personen).
- Wel ondergrenzen continuïteit!
- Subjectieve anti-misbruiktoets.
- Soepele(re) bezits- en voortzettingseis.

Afscheid nemen van reële bedrijfsopvolging?

Casus

Ouders hebben hun gewone aandelen in de Werkmij-BV omgevormd in cumprefs (€ 2 mio). De vennootschap heeft vervolgens gewone aandelen uitgereikt aan de dochter als beoogde opvolger. Enige tijd later worden de cumprefs geschonken aan de zoon en de dochter (ieder 50%).

1. De wetgever heeft de doelstelling faciliteren van 'reële bedrijfsopvolgingen' niet waargemaakt
2. De voorstellen in de Wafb bieden geen fundamentele oplossingen.
3. De doelstelling 'reële bedrijfsopvolging' verdient heroverweging.

Familiebedrijven: Toekomstig fiscaal en sociaaleconomisch beleid

Eric van Schagen

TiFB-symposium - 27 oktober 2023

Verkiezingsprogramma's en familiebedrijven

Mitra Tydeman

TiFB-symposium *Familiebedrijven: Toekomstig fiscaal en sociaaleconomisch beleid* - 27 oktober 2023

Verkiezingsprogramma's en familiebedrijven

Agenda

- Politiek landschap
- Eerste blik op verkiezingsprogramma's
- Bedrijfsopvolgingsregeling
- Schenk- en erfbelasting & vermogensbelasting
- Verkiezingsprogramma's expliciet over familiebedrijven
- Verkiezingsprogramma's expliciet over MKB
- Afronding

Verkiezingsprogramma's en familiebedrijven

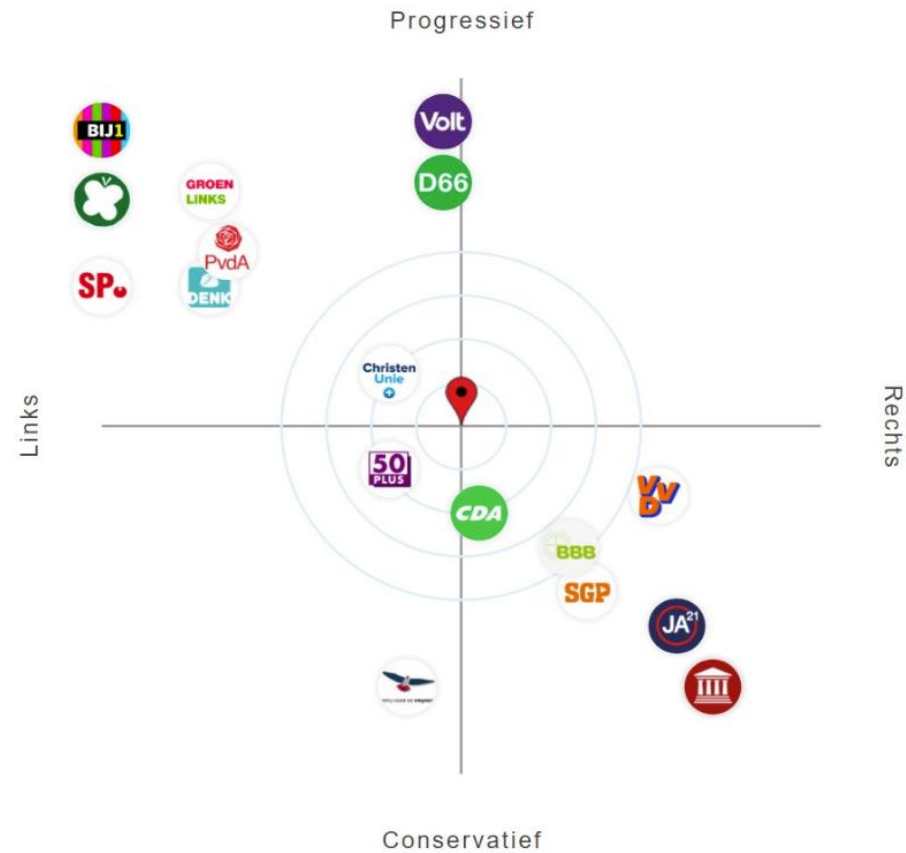
Opmerkingen vooraf

- Mijn focus op fiscaliteit: speelt een belangrijke rol voor financiële haalbaarheid van plannen
- Elk verkiezingsprogramma bevat een fiscale paragraaf
- Nav CPB-doorberekeningen wijzigingen mogelijk
- FIT-collega en conculega Frank Elswelier, *WFR*-artikel over fiscale paragraaf verkiezingsprogramma's verschijnt half november

Verkiezingsprogramma's en familiebedrijven

Politiek landschap 2021

Verkiezingsprogramma's en familiebedrijven

Wat valt op?

- Diverse partijen willen vennootschapsbelasting verhogen voor grote ondernemingen: D66, SP, GroenLinks/PvdA, PvdD, Volt, SGP, BBB, SNC en BIJ1
- Expliciete uitlatingen over bedrijfsopvolgingsregeling
- Discussie over (extra) vermogensbelasting
- Toekomst schenk- en erfbelasting
- Klimaat & gezondheid: belasten van vervoermiddelen, CO₂-heffing en energiebelasting maar ook indirecte belastingen zoals vleestax, suikertax, afschaffing btw op groente en fruit

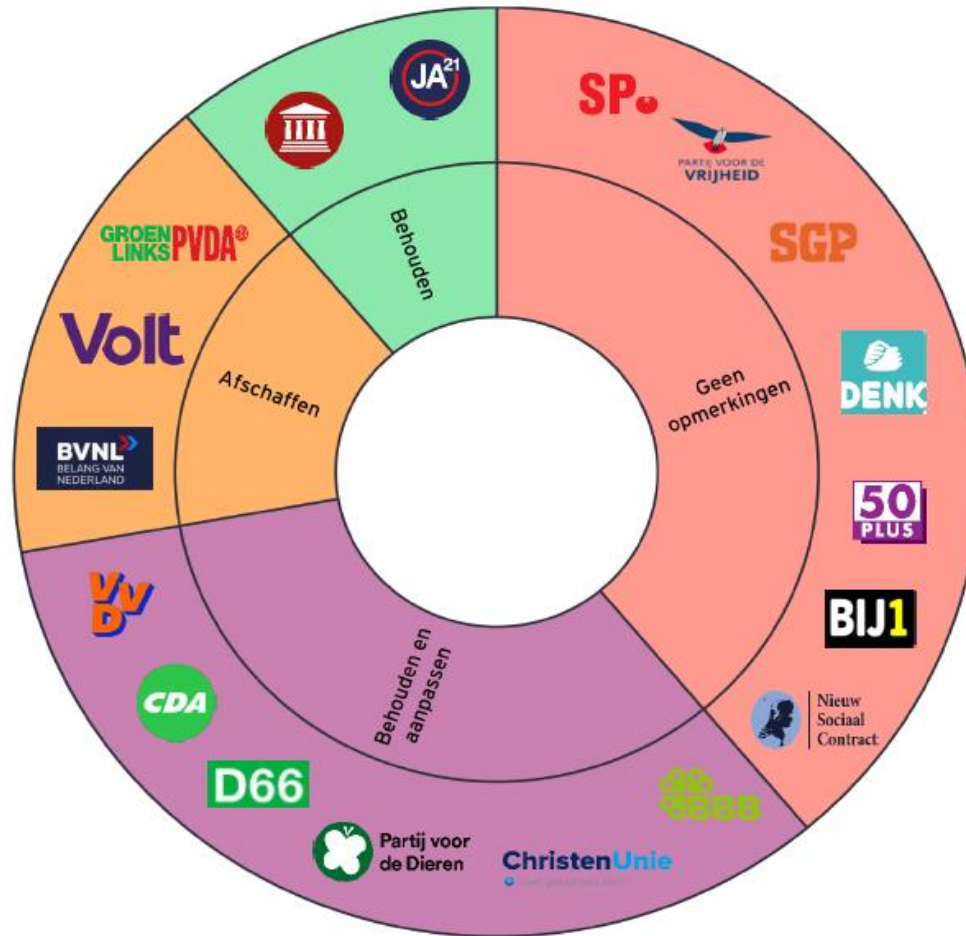
Verkiezingsprogramma's en familiebedrijven

Bedrijfsopvolgingsregeling

10 behouden, al dan niet
aanpassen, inclusief SGP en NSC

3 afschaffen, maar NB BVNL

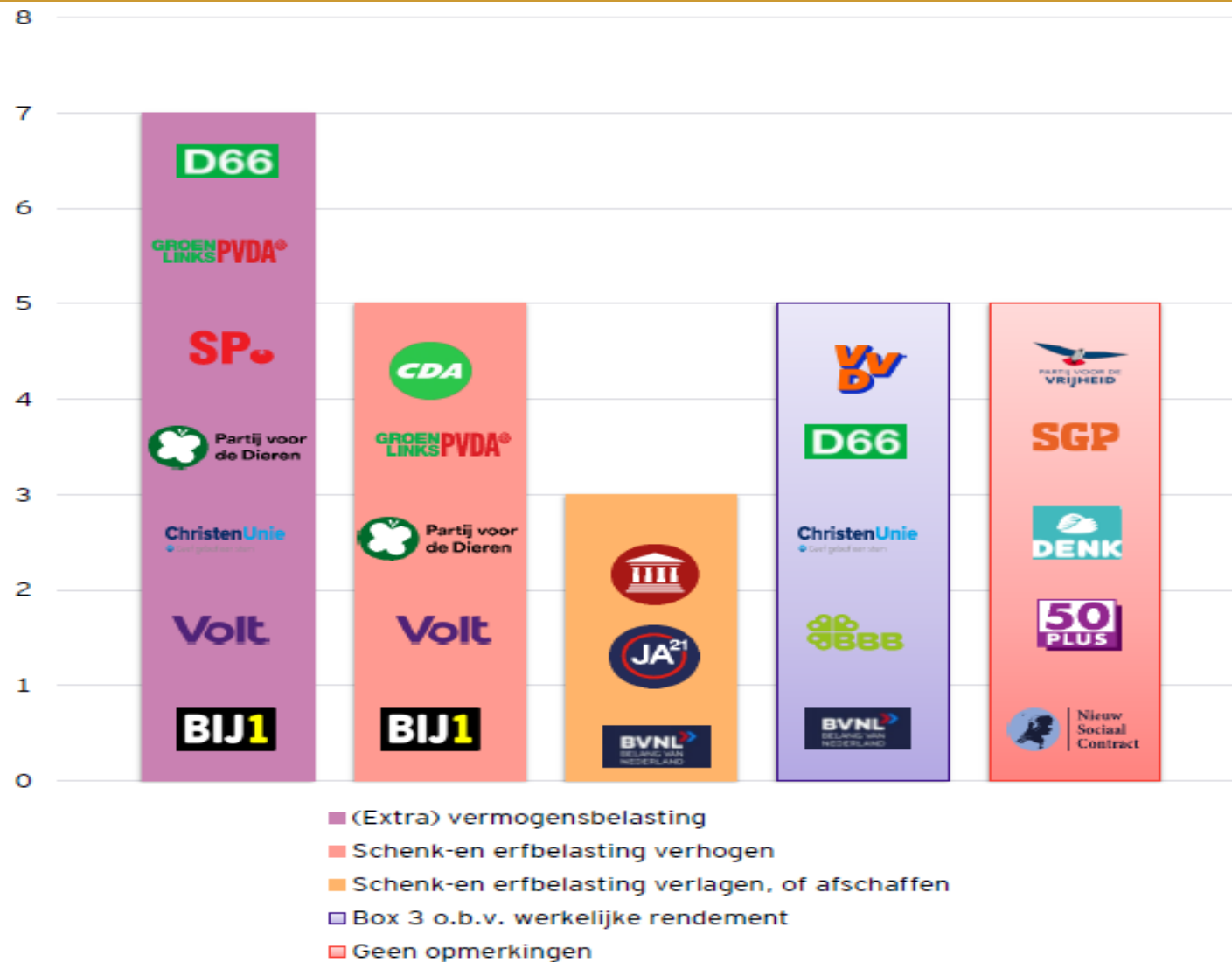
5 geen opmerkingen

Verkiezingsprogramma's en familiebedrijven

Standpunt schenk- & erfbelasting en vermogensbelasting

- 7 voor (extra) vermogensbelasting
- 5 voor verhogen van S&E
- 3 voor verlagen of afschaffen S&E
- 8 voor box 3 obv werkelijk rendement, incl CDA, NSC en SGP.
- 3 geen opmerkingen

Verkiezingsprogramma's en familiebedrijven

Expliciete uitlatingen over familiebedrijven 1

Goede
bedrijfsopvolgingsfaciliteiten
voor **familiebedrijven**.

MKB en **familiebedrijven**
zorgen voor 70% van banen
in NL. Overheid moet beleid
voeren dat deze
ondernemers voor NL
behoudt.

We beschouwen het MKB en **familiebedrijven** als de hoeksteen van onze economie. Vaak innovatief, internationaal opererend, met oog voor hun omgeving en medewerkers. Het zijn bovendien de ondernemers die permanent investeren in de ontwikkeling van hun bedrijf met het oog op de lange termijn.

- BOR afschaffen voor belastingvrije overdracht **familiebedrijf** aan volgende generatie.
- S&E afschaffen voor volledige oplossing van dit probleem.

MKB en **familiebedrijven** leveren een belangrijke bijdrage aan Nederlandse economie, o.a. door hun zorg voor de omgeving, goed werkgeverschap en innovatiekracht. Dat verdient ondersteuning, onder andere via de bedrijfsopvolgingsregeling.

Verkiezingsprogramma's en familiebedrijven

Expliciete uitlatingen over familiebedrijven 2

- BOR handhaven, maar beperken voor niet bedrijfsgebonden activa als vastgoed en liquiditeiten.
- Tegelijk ervoor zorgen dat fb-geld na de bedrijfsoverdracht in **familiebedrijf** blijft en niet vrijwel belastingvrij naar privépersonen.
- Ter voorkoming van liquiditeitsproblemen: verruiming van betalingsperiode.

285.000 **familiebedrijven** in NL zorgen voor 31% van alle banen. **Familiebedrijven** zijn geworteld in NL en leveren voor lange termijn een grote economische bijdrage aan NL. Daarom van wezenlijk belang om BOR niet te versoberen.

Een eerlijk en toekomstbestendig stelsel van belasting op vermogensinkomsten, met oog voor illiquide vermogens, zoals aandelen in start-ups, **familiebedrijven** en vastgoed, en met vrijstelling voor kleine spaarders.

Het CDA staat zij aan zij met de grote en kleine **familiebedrijven** om hun focus op de nieuwe generaties en de sterke worteling in de samenleving.

Verkiezingsprogramma's en familiebedrijven

Relatie FB & MKB

- **CBS-rapport 31 oktober 2022 over 2020**
 - In 2020: 86 procent van de familiebedrijven was een microbedrijf, bedrijf met 2 tot 10 werkzame personen.
 - Van de familiebedrijven van 30 jaar of ouder behoorde 77 procent tot het microbedrijf en 18 procent tot het kleinbedrijf (bedrijven met 10 tot 50 werkzame personen).
- **MKB=** bedrijven met minder dan 250 werkzame personen.
 - Kleinbedrijf: Bedrijven met 10 tot 50 werkzame personen.
 - Middenbedrijf: Bedrijven met 50 tot 250 werkzame personen

Verkiezingsprogramma's en familiebedrijven

Expliciete uitlatingen over MKB 1

Verlagen van lasten voor **MKB** en ZZP en eind maken aan regelzucht overheid

- Opschaling van goedkope financiering voor duurzaamheidsinvesteringen, zoals **MKB** Duurzaamheidslening van Qredit
- Regeldruk actief voor het **MKB** terugdringen

- **MKB** motor voor de economie
- Meer belastingvoordelen voor **MKB**
- 1 overheidsbank voor **MKB-financiering**
- Verlichting regeldruk voor **MKB**

- Voorkomen dat belastingen van vermogen een excuus wordt eigen huis, pensioen of **MKB'ers** te belastingen
- Betere toegang tot financiering voor **MKB** door opheffen verpandingsverbod en inzet op vergroten non-bancaire financiering.
- Net zoals in Verenigd Koninkrijk een **MKB**-bank oprichten

Verkiezingsprogramma's en familiebedrijven

Expliciete uitlatingen over MKB 2

- **MKB** vormt ruggengraat van economie.
- Betere financiering via **MKB-bank**
- Inzet van een **MKB-toets** bij relevante wet- en regelgeving
- Toegankelijk maken van subsidies voor (innovatief) **MKB**.
- Inspanningen van **kleine en middelgrote bedrijven** nu vaak zwaarder belast dan financiële transacties van grote ondernemingen. Daarom inkoop van eigen aandelen fiscaal belasten als dividenduitkering.

SP.

- Energiebelasting omhoog voor grootgebruikers en omlaag voor huishoudens en **MKB**.

- Verkleinen fiscale verschillen tussen werknemers en ondernemers door verhoging belasting op inkomsten uit onderneming en maximering **MKB-winstvrijstelling**.
- Een krachtig **MKB** is de motor van onze samenleving.
- Eén loket voor **MKB** voor alle vragen over financiering, verduurzaming en digitalisering.

D66

Verkiezingsprogramma's en familiebedrijven

Expliciete uitlatingen over MKB 3

- Faillissementsrecht verbeteren voor **MKB**-er: concurrente schuldeiser (vaak MKB-er) verdient gelijkwaardige positie als preferente schuldeiser (bank/BD)
- Voor MKB-ers goedkoper maken om personeel in dienst te hebben

- Aantrekkelijkere investeringsregelingen voor **MKB**-ondernemers.
- Lastenverlaging voor het bedrijfsleven moet vooral gericht zijn op het **MKB**. Vaak zijn dit familiebedrijven, ondernemingen in de maakindustrie en andere bedrijven die zorgen voor veel werkgelegenheid en ook de ruggengraat van de Nederlandse economie vormen.

- Aantrekkelijker maken van werkgeverschap voor **MKB**-ondernemers door verlaging van administratieve lasten.
- De Nederlandse economie is gebaat bij versterking van het eigen vermogen van het **MKB**.
- Zorgen voor een gelijk speelveld tussen private equity en **MKB** door enkele belastingvoordelen van private equity terug te dringen.
- Bevorderen van toegang tot non-bancaire financiering zoals crowdfunding, kredietunies en de Qredits-microfinanciering.
- Duurzaamheidslening voor het kleine mkb op nationaal niveau.

Verkiezingsprogramma's en familiebedrijven

Expliciete uitlatingen over MKB 4

- BVNL wil dat **MKB**-ondernemers in vrijheid kunnen ondernemen en daar ook een goede boterham aan kunnen verdienen. Het MKB is de ruggengraat van de samenleving maar wordt steeds meer als melkkoe gebruikt.
- Daarom lagere belastingen, minder bureaucratie, simpeler arbeidsrecht en meer vrijheid voor het **MKB**.

- Het **MKB** is ontzettend belangrijk voor onze economie.
- Makkelijker lenen voor **kleine** en startende **bedrijven** bij een nationale investeringsbank.
- Verhoging kleinschaligheidsinvesteringsaftrek, zodat het **MKB** kan investeren in toekomst.
- De energiebelasting gaat omhoog voor grootgebruikers en omlaag voor huishoudens en het **MKB**.

- Nationale investeringsbank voor het **MKB**.
- Ondersteuning **MKB** als werkgevers door verhoging middelen voor verzuim- en ontzorgverzekering tegen kosten van loondoorbetaling.
- Ook verlaging van premie die kleine werkgevers betalen voor arbeidsongeschiktheid.

Verkiezingsprogramma's en familiebedrijven

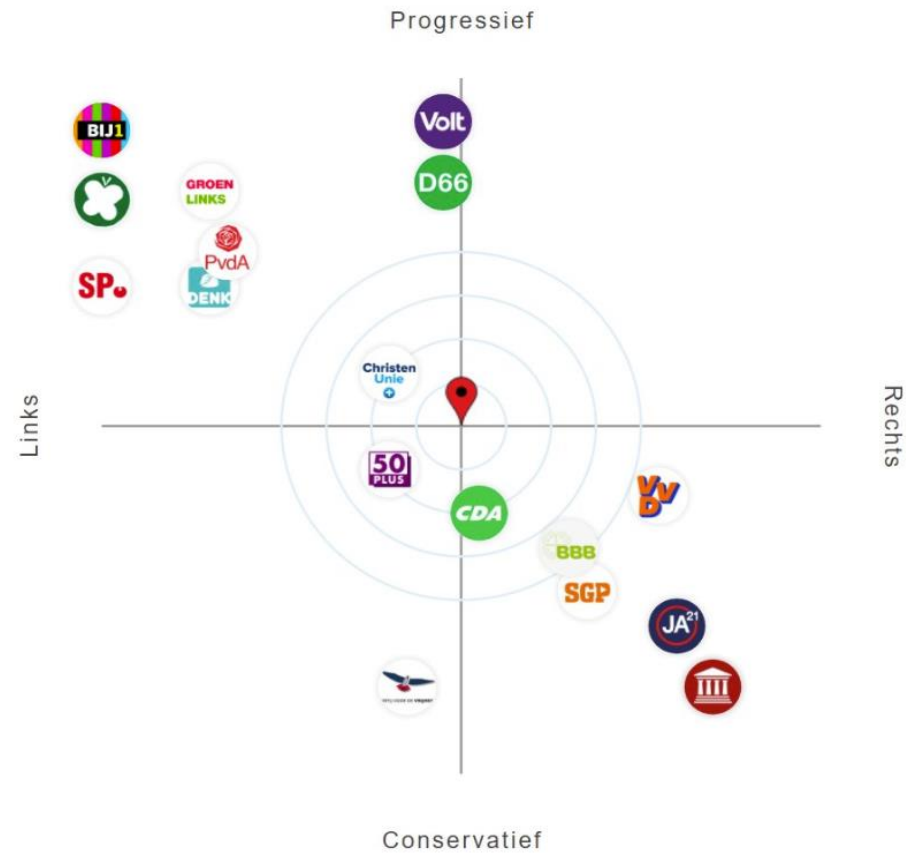
Afsluiting

- Diverse standpunten Bedrijfsopvolgingsregeling:
 - 10 voorstanders van behouden, al dan niet met aanpassingen en
 - 3 voorstanders van afschaffen (NB BVNL wil schenk- en erfbelasting afschaffen)
- S&E:
 - 7 voorstanders (extra) vermogensbelasting; 5 voorstanders verhogen van S&E; 3 voorstanders verlagen of afschaffen S&E.
- 7 partijen voor een extra vermogensbelasting maar vraag of dit de grondrechtentoets doorstaat.
- Diverse expliciete uitlatingen over familiebedrijven
- Meer over MKB: vrijwel allemaal gunstige plannen voor MKB, links en rechts in politiek spectrum
- Impliciet dus ook voor familiebedrijven

Verkiezingsprogramma's en familiebedrijven

Politiek landschap 2021

Verkiezingsprogramma's en familiebedrijven

Mitra Tydeman, docent TiU & senior manager PwC Knowledge Centre

Tilburg Institute For Family Business

M.Tydeman@tilburguniversity.edu

TiFB Symposium

Familiebedrijven 'Toekomstig fiscaal en sociaaleconomisch beleid'

Voorzitter prof. dr. Stan Stevens

Tilburg Instituut van Familiebedrijven - 27 oktober 2023